

Daghøjskolernes og produktionsskolernes udvikling

Daghøjskoler. Den første daghøjskole startede i 1979. Ideen var at etablere en højskole uden bopælspligt i deltagerens lokalmiljø. Baggrunden var høj arbejdsløshed, behov for nye uddannelsesmuligheder for de ledige samt nødvendigheden af at give navnlig de kortuddannede bedre kvalifikationer.

Daghøjskolerne blev etableret med tilskud dels fra lov om fritidsundervisning m.v., dels ved kommunale beskæftigelsesmidler. Desuden blev der ydet stats-tilskud fra bevillinger til forsøgs- og udviklingsarbejde. Det af Undervisningsministeriet nedsatte Folkeoplysningsudvalg, som havde til opgave at stille forslag om revision af reglerne om folkeoplysningsvirksomhed, og som afgav betænkning nr. 1164 i 1989, udtalte om daghøjskolerne bl.a., at der var et påtrængende behov for et selvstændigt regelsæt for disse skoler for at sikre deres fortsatte eksistens på et rimeligt niveau.

I 1990 fik daghøjskolerne eget lovgrundlag med ikrafttræden 1. januar 1991. (Lov nr. 411 af 13. juni 1990 om produktionsskoler, ungdomsskoler og daghøjskoler).

I henhold til denne lov giver daghøjskolerne tilbud om folkeoplysning til voksne over 18 år. Skolernes grundlag er således folkeoplysningen, som generelt kan karakteriseres ved, at den er åben for alle, at den er frivillig, at den er uden prøver, at det offentlige sætter den økonomiske og styringsmæssige ramme, men overlader det til skolerne at fastsætte indholdet, og at undervisningen/aktiviteterne tager udgangspunkt i deltagerens livs- og arbejds erfaringer.

Daghøjskolerne blev en vigtig del af samfundets indsats for de ledige. Sigtet var ikke kun at give deltagerne bedre muligheder for at skaffe sig ordinært arbejde eller uddannelse, men lige så meget at søge at give de ledige basis for et tilfredsstillende liv på trods af ledigheden.

Daghøjskolernes virksomhed kom som nævnt efterhånden til at omfatte andre end ledige. Også beskæftigede på uddannelsesorlov eller med voksenuddannelsesstøtte søger nu i vidt omfang daghøjskolerne. Deltagerens uddannelsesmæssige baggrund spænder vidt, men de kortuddannede udgør langt den overvejende del.

Daghøjskolernes undervisning i dag kan karakteriseres som almen undervisning med praktiske og kreative indslag, vejledning og sociale og kulturelle aktiviteter. Formålet er at styrke den enkeltes handlevne og evne til at træffe valg og forbedre deltagerens muligheder i forhold til arbejdsmarkedet og uddannelsessystemet.

Vejledning er integreret i hele daghøjskoleforløbet. Karakteristisk for mange daghøjskolerens vejledning er, at den tager udgangspunkt i deltagerens eget livsforløb og erfaringer, at vejledningen/undervisningen skal søge at åbne nye perspektiver og muligheder for deltagerne, og at den skal have et langsigtet perspektiv.

Daghøjskolernes undervisning er i væsentligt omfang emneorienteret. Samfundsfaglige og psykologiske emner og værkstedsfag spiller en fremtrædende rolle. Men der undervises også i emner som dansk, matematik, fremmedsprog og edb.

Daghøjskolernes udvikling i tal:

- 1991: 146 skoler med ca. 9.000 deltagere svarende til 3.600 årselever.
- 1992: 158 skoler med ca. 12.000 deltagere svarende til 4.900 årselever.
- 1993: 178 skoler med ca. 14.000 deltagere svarende til 5.600 årselever.
- 1994: 177 skoler med ca. 18.000 deltagere svarende til 7.300 årselever, hvoraf ca. 1.500 oppebærer voksenuddannelsesstøtte eller orlovsydelse.

Statstilskuddet udgjorde i 1991 max. 23.000 kr. pr. årsplads. I årene 1992-94 udgjorde tilskuddet max. 21.000 kr. Fra 1994 yder staten et særligt tilskud med 50.000 kr. pr. årsplads for deltagere med voksenuddannelsesstøtte eller orlovsydelse.

I 1993 beløb udgifterne sig til 306,5 mio. kr., hvoraf staten dækkede ca. 111 mio. kr. I 1994 forventes staten at yde tilskud med ca. 190 mio. kr., hvoraf 75 mio. kr. vedrører deltagere med voksenuddannelsesstøtte eller orlovsydelse.

Oplysninger fra 1991 viser, at 55 % af deltagerne var på dagpenge, og 37 % modtog bistandshjælp.

Efter kursernes afslutning fik knap 30 % lønarbejde, 20 % kom i uddannelse og 0,5 % fik iværksætterydelse. Det vil sige, at halvdelen af deltagerne inden for et år efter kursens afslutning flyttede sig fra ledighed til arbejde eller uddannelse.

Produktionsskoler. Ideen med kombinerede undervisnings- og produktionsprogrammer for unge arbejdsløse stammer fra slutningen af halvfjerdserne. I de første par år med udgangspunkt i projekter, der oprindeligt var etableret som kommunale beskæftigelsesprojekter.

Målgruppen for disse projekter var unge arbejdsløse, der ikke havde gennemført kompetencegivende uddannelse, og som ikke umiddelbart var motiveret for at begynde på en sådan uddannelse. Hensigten var at give disse unge et bedre grundlag for at komme i gang med en egentlig uddannelse eller at opnå varig beskæftigelse på arbejdsmarkedet. På produktionsskoler er der ikke faste start- og afslutningstider for samlede forløb, sådan som det kendes fra andre